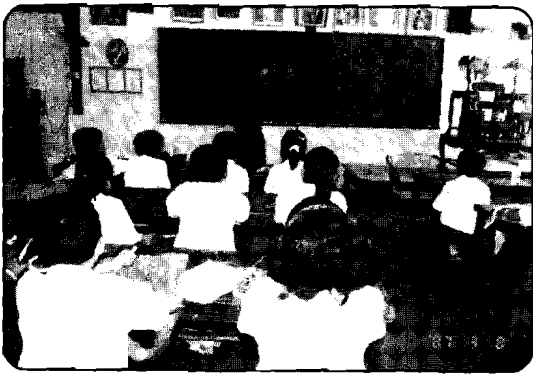

การศึกษาไทยทำไมต้องปฏิรูป

อ.สำราญ คงชะวัน*

การศึกษาคือการพัฒนาคนในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา หรือบางคนอาจจะกล่าวว่า การศึกษาคือความเจริญงอกงามของมนุษย์ในทุกๆ ด้าน จากคำกล่าวนี้หลายคนก็อาจจะมองเห็นว่าการศึกษาไทยพยายามมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคน คือ พัฒนาผู้เรียนให้ครบถ้วนสมบูรณ์ในทุกๆ ด้าน แต่ที่ผ่านมามีการศึกษาของไทยได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนทางด้านสติปัญญามากกว่าด้านอื่นๆ จึงทำให้การศึกษาไทยไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

นโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่ประเทศไทยกำลังเร่งดำเนินการอยู่นี้ก็เพื่อที่จะพัฒนาการศึกษา ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช 2542 ที่ได้กำหนดให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแนวการจัดการศึกษาให้พัฒนาไปสู่การจัดการศึกษา

ที่ยืดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะคิดว่าตัวผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องพัฒนาและเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงการศึกษาที่มีคุณภาพหรือไม่มีคุณภาพ ดังนั้น การศึกษาไทยจึงปฏิรูปเพื่อพัฒนาคนภายในประเทศ เพราะที่ผ่านมามหาบุคลากรในส่วนต่างๆ ของไทยยังไม่ค่อยมีคุณภาพโดยเฉพาะด้านคุณธรรมและจริยธรรม ประกอบกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ก็ยิ่งเป็นผลให้ประชากรในประเทศ มองดูแล้วด้อยคุณภาพเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น โดยเราสามารถที่จะพิจารณาได้จากมูลเหตุต่อไปนี้

1. คนไทยยังขาดคุณลักษณะ ด้านการมีวิสัยทัศน์ (Vision) การมองไกลการคิดก้าวทันโลก เพราะคนไทยยังขาดคุณลักษณะด้านนี้ จึงทำให้ไม่สามารถคิดทันคนอื่น รวมทั้งชาติอื่นที่เข้ามามีสัมพันธภาพ เห็นได้จากการที่เราเสียเปรียบขาดตลาดในหลายๆ เรื่อง เป็นการแสดงให้เห็นว่าคนไทยยังขาดซึ่งวิสัยทัศน์ ในการที่จะคาดการณ์เหตุการณ์ต่างๆ ล่วงหน้าได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ มีผลต่อการทำธุรกิจการค้าของคนไทย เมื่อขาดวิสัยทัศน์ ก็ไม่สามารถจะคิดสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ขึ้นมาได้ จึงมีผลต่อการขาดทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) แล้วก็กลายเป็นนักเลียนแบบในที่สุด

*อาจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

2. เพราะคนไทยขาดคุณลักษณะของการทำประโยชน์เพื่อชุมชนหรือสังคมส่วนรวม (Public Mind) คนไทยยังขาดคุณลักษณะของการเสียสละเพื่อส่วนรวม ส่วนใหญ่จะทำได้เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน และเอาพวกพ้องเป็นที่ตั้ง เราก็พอจะเห็นกันบ่อยในข่าวสารบ้านเมืองในเรื่องของการเรียกร้องสิทธิของตนเองในรูปแบบต่างๆ โดยไม่คิดว่าประเทศจะเป็นอย่างไร บางครั้งถึงกับมีการก่ออาชญากรรมเพียงเพื่อผลประโยชน์ของตนโดยไม่คำนึงถึงคนในชาติ

สำหรับพ่อค้านักธุรกิจ การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ คือการชิงธงทางการค้าการลงทุน ทำให้เกิดวิสัยทัศน์และข้อได้เปรียบเหนือคู่แข่งทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่าอำนาจแห่งข้อมูล (Information Power) ที่ดูเหมือนจะเป็นอำนาจที่ดีที่สุดในยุคนี้ (อัมรวิชัย นาคทรพรพ, 2539 : 47)

นับวันเมืองไทยนั้นใกล้จะเป็นสองประเทศแล้ว คนในกรุงกับชาวบ้านพูดกันไม่รู้เรื่อง หรือแม้แต่คนกรุงกับคนกรุงด้วยกันก็พูดกันไม่รู้เรื่อง ชาวบ้านด้วยกันบางทีก็พูดกันไม่รู้เรื่อง นับวันก็ยิ่งจะมีการแก่งแย่งอำนาจ แก่งแย่งผลประโยชน์ แก่งแย่งทรัพยากร ของแผ่นดิน

3. เพราะคนไทย ยังขาดทักษะในการทำงานเป็นหมู่คณะ : เมืองไทยในความใฝ่ฝันของศาสตราจารย์ ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง “คนไทยยังมีปัญหาในการทำงานเป็นหมู่คณะ นอกจากจะมีเหตุคับขันชั่วคราวชั่วคราว การทำงานเป็นหมู่คณะ การประสานงานระหว่างบุคคลและหน่วยงานจึงมักพบปัญหา การทะเลาะเบาะแว้ง เกียจงาน อิจฉาริชยา เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม หากไม่เร่งแก้ไขและมองว่าเป็นเรื่องธรรมดา ก็จะเป็นการบั่นทอนพลังในชาติ และทำให้การทำงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร”

คนไทยชอบเด่นคนเดียวไม่ยอมลงกัน : เมืองไทยในความใฝ่ฝันของพระธรรมปิฎก “คนไทยเรานิยมความมีหน้ามีตา ใ้เอาเด่นคนเดียว ไม่ยอมลงกัน ทำงานเป็นทีมไม่ได้ ไม่ยั่งยืน และเมื่อใครทำอะไรได้ดีมีความสามารถเด่นก็ไม่ส่งเสริมกัน คอยปิดแข่งปิดขากัน”

นโยบายการศึกษาของไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 นับว่าได้ให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างมาก ถือว่าเป็นหัวใจเป็นแนวทางที่จะตอบสนองต่อสภาพการณ์ปัญหาดังกล่าว แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับการจัดการศึกษาภายในประเทศ ซึ่งทุกส่วนจะต้องร่วมกันรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ไม่ใช่เฉพาะสถาบันการศึกษาเท่านั้น แม้แต่ครอบครัว หรือสถานประกอบการหรือสถาบันอื่นๆ ก็มีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนาคนในชาติได้ เพราะฉะนั้น แนวคิดในการแก้ไขปัญหาดังที่ได้อกล่าวไว้แล้วนั้นน่าจะทำได้ดังนี้

1. พัฒนาคคนโดยมุ่งไปที่คุณภาพไม่ใช่ปริมาณ มุ่งพัฒนาให้เขามีความรู้ดีและมีวิสัยทัศน์ มุ่งพัฒนาให้เขาได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพ เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การศึกษาก็ต้องปรับจากระบบแพ็คติดต่อให้เป็นระบบที่ให้โอกาสแก่ทุกคนได้วิ่งบนลู่วิ่งของตัวเองให้แข่งขันกับตัวเอง ไม่ใช่แข่งกับคนอื่นแล้วทุกคนจะเป็นผู้ชนะ ชัยชนะเป็นของทุกคนในสังคม

2. พัฒนาทางด้านจิตใจให้เป็นคนที่มีจิตใจสาธารณะ (Public mind) ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เพราะคนจะมีคุณภาพดีแค่ไหน หรือมีวิสัยทัศน์ก้าวไกลมากแค่ไหน หากไร้จิตใจที่เป็นส่วนรวมก็ยากต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ การศึกษาก็มุ่งพัฒนาคคนให้เห็นความสำคัญกับสิ่งที่เขาเรียนรู้และปฏิบัติ และให้ตระหนักในปัญหาร่วมกันทางสังคม และให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

3. พัฒนาทักษะการทำงานเป็นคณะหรือเป็นกลุ่ม เน้นให้เขารู้จักบทบาทหน้าที่ในกลุ่มที่เขาอาศัยอยู่ให้ได้ฝึกปฏิบัติอย่างถูกต้องตั้งงามและมีส่วนร่วมรับผิดชอบและชื่นชมกับผลงานของกลุ่มด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ นับว่าเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่มได้อย่างดีวิธีหนึ่งแต่ทั้งนี้บรรยากาศที่บ้านก็ต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนับว่าเป็นหนทางที่การศึกษาไทยกำลังพัฒนาอยู่แต่ทั้งนี้ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ในตัวมนุษย์โดยเฉพาะมนุษย์ที่เป็น “คนไทย” นั้นจำเป็นต้องเกิดจากความร่วมมือหลายๆ ฝ่าย และที่ขาดไม่ได้คือครอบครัว เพราะว่าหากจะสร้างนิสัยที่ดีงามที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม แต่ที่บ้านยังใช้ระบบบังคับ เขาก็จะไม่เห็นความสำคัญต่อส่วนรวม นอกจากนี้แล้ว แม้แต่ในกิจการงานต่างๆ ก็สามารถพัฒนาคนได้ เช่น การส่งเสริมให้เขามีความคิดเป็นของตนเอง ปฏิบัติเองและชื่นชมกับผลงานของตนเอง โดยเจ้าของหรือผู้นำในกิจการงานนั้นๆ เพียงแต่ให้ความสะดวกและให้คำแนะนำ ดังตัวอย่างแนวทางการพัฒนามนุษย์ในที่ทำงานของอิคารบตีมหาวิทยาลัยแห่งเอเชีย ที่กล่าวไว้ว่า

1. พัฒนาให้เขามี Creative Idea
2. พัฒนาโดยการ Support ด้วย Capital
3. ให้เขาได้รับรางวัลบ้าง
4. ขยายไปเรื่อยๆ พัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง
5. ต้องพัฒนากิจการให้มีแต่สิ่งใหม่ๆ
6. นำจุดเด่นของเขามาแข่งขัน Competitive Advantage

จากแนวทางทั้งหมดที่กล่าวมาไม่ว่าในระดับครอบครัวและระดับการทำงานในกิจการงานต่างๆ ล้วนแล้วเป็นหนทางที่ดีถ้าเราสามารถนำไปปรับปรุงประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะการศึกษาไทยในท่ามกลางภาวะการณปัจจุบันที่จะต้องเน้นด้านคนเป็นพิเศษ ก็ขึ้นอยู่กับทุกฝ่ายที่จะต้องช่วยกันร่วมมือกันจัดการศึกษาเพื่อให้การศึกษาของไทยประสบความสำเร็จในที่สุด

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ : บริษัท พรินทวามกราฟฟิค จำกัด, 2542.
- ประเวศ วะสี. ปฏิรูปการศึกษา-ยกเครื่องทางปัญญา. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., ม.ป.ป. เอกวิทย์ ณ ถลาง. เมืองไทยในความไม่ฝันของนักคิดอาวุโส. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., ม.ป.ป.
- อัมรวิรัช นาคทรพรพ. ความฝันของแผ่นดิน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตะวันออก, 2539.

